

NOVA PRAVDA

GLASILO NARODNO-SOCIJALISTIČNE STRANKE.

Uredništvo in upravnštvo:

Ljubljana, Gradišče št. 7, levo. Telefon št. 77.

Izhaja vsako soboto.

Posamezna številka velja 1 K.

Naročnina: Mesečno 4 K, četrtletno 12 K, polletno

24 K in celoletno 48 K. — Inzerati po dogovoru.

Zopet vladna kriza!

V koncentracijskem kabinetu so naše državniške zvezde dva meseca „delovale“. Ko so se enkrat do dobra „nadelovali“, so izvali demisijo in pognali v zrak ono koncentracijo, o kateri je svojčas vse meščansko časopisje pelo dolge slavospeve. Takoj ob nastopu koncentracijske vlade smo napovedali, da ne bo dolgo, ker se bodo kapitalistični koritarji stekli med seboj. In stekli so se! Seveda ne za načela, resnih programatičnih razlik med meščanstvom in agrarno buržuazijo sploh ni, ampak izključno iz samoljubne strankarske ambicije posameznikov, ki bi radi nosili veliki zvonec pred ljudstvom, katerega pa že zdavaj nimajo za seboj!

Kaj je izvedla koncentracijska vlada?

Volilni red je komaj sprejet do polovice. Volitev zato še dolgo ne bo; volja naroda še dolgo ne bo prišla do besede. Vprašanje prehrane in izvoza je nerešeno. Žetev je končana; z narodovim premoženjem neovirano špekulirajo krščeni in nekrščeni abrahamski ljudstvo tlačiti draginja do obupa. Agrarno reformo imamo zato, da še naprej razni grofi in baroni gospodarijo nad brezpravno najemniško rajo. Kapital se z vsakim dnem bolj združuje v enih rokah in pridobiva izključni monopol nad vsemi pridob-

ninskimi sredstvi. Delavsko ljudstvo strada za vlačuge verižnikov; delavsko ljudstvo se bori za komaj pridobljeno šurno delo in za najprimitivnejše socijalne pravice. O socijalni zakonodaji ni niti govora. Politčni pustolovci pljujejo na ljudske interese in se pri šampanjcu smejejo v pest zahtevam neposedujočih.

V državi vlada absolutizem, reakcija in umazana špekulacija. Zunaj sedanjih državnih meja nam pa ubijajo brate, požigajo domove in diktirajo gospodarsko in politično sužnjost. To je odsev notranje politike v zunanjem svetu!

Po nešteti demisijah beograjskih vlad in po ponovno izpričani nedelavnosti takozvanih narodnih predstavnikov je dokazano, da meščansko-agrarna buržuazija ni zmožna vladati. Če se še tako izgovarjajo eden na drugega, vemo, da so vsi jednaki in naj bodo že klerikalci ali liberalci. Zato je zadnji čas, da izpuste vajeti, ker drugače zna zdržati državni voz v prepad, od katerega ni več daleč. Pognal ga bo preiskušeni proletarski narod sam in naj se potem zgodi, kar hoče.

Volitve se morajo takoj izvršiti! Kriz smo sili! Hočemo močno narodno zastopstvo, ki bo imelo zaupanje v ljudstvu!

—aa—

Stališče naprednih socializmov v vprašanju socializacije.

V debati s nar. poslancem Skalakov (soc. dem.) je podal Fr. Modraček, voditelj naprednih socializmov na Češkem svoje stališče k socializaciji v daljšem govoru dne 10. junija v češkem parlamentu, iz katerega povzemamo sledeče:

Skalak ima sledeči recept: kapitalistična družba se zruši, pride socijalna revolucija in pomagano bude. On je sicer ne bode delal, ali njegov proroški pogled, razsvetljen po Leninu,

vidi, da more priti že jutri, ali čez mesec, če treba za pol leta ali pa še pozneje.

Kaj pa, če ta revolucija ne pride niti čez pol leta, niti čez leto? Kaj, če pride in se obnese tako, kot se je obnesla na Ogrskem in v Rusiji? Kaj, če niti čez leto ali dva ne bomo imeli te v socijalističnem blagostanju kipeče družbe, ki z njo tolaži Skalakov lačne in nage delavce?

Bode se od teh prorokovanj revno ljudstvo le enkrat samkrat najedlo do

sitega? Mu bodo li dala potrebno oblieko, potrebna stanovanja, katerih ni? Tukaj v sedanjosti leži problem nedostatkov in bede, tukaj ga je treba rešiti in takoj pomagati. Zbežati in umakniti se pred tem problemom v bodočo socijalistično družbo, to zna vsako dete.

V fantaziji je mogoče zleteti na luno ali še više. Z prižnic se tolažijo revni ljudje z nebesami. Tov. Skalakov nima niti pojma, kako je s svojo ruščo logiko blizu oni črni logiki, ki tolaži trpeče ljudstvo že skoro dvatisoč let z blaženostjo na onem svetu.

Socijalistična družba pride, o tem ni nikdo bolj trdno prepričan kot jaz. A da bi mogla biti ta družba del gospodarske katastrofe ali katerega naglega in nasilnega prevrata, na to pred nedolгим ni verjel niti Skalakov sam, temu nasprotujejo vsa izkustva zgodovine. Iz zgodovine zvemo ravno nasprotno. Ta nas uči, da po Kalini ni prišla nikaka socijalna rimska republika, temveč Caesar. Kaj pride po Leninu in Trockemu, tega ne bodem prorokoval, a dvomim, da komunistična družba. Soc. demokratična levica (revolucionarni komunisti) bi morali čitati, kaj je napisal slavni komunistični revolucionar August Blanqui po svojih življenjskih izkušnjah: „Predčasne težnje upostaviti komunizem v neprimerni (t. j. še ne dovolj kulturno pripravljeno) družbi, bi rodile le nesrečo. Niti volja cele Francije ne bi mogla pospešiti uro njegovega uresničenja.“

Vprašajmo le nepristranske ljudi, ki so se vrnili iz Rusije in potrdili nam bodo, da se besede Blanquija niso uresničile nikjer žalostnejše kot v Rusiji. (Spominjam na poročilo odposlanstva angleških socializmov, desničarjev, kot levičarjev, ki vsi enoglasno obsojajo nasilni boljševiški režim in njega strašne gospodarske posledice. F.)

Ena največjih zmot je, da je socijalizem le golo vprašanje moči in da bi mogel biti upostavljen po pregovoru: oko za oko, zob za zob — in to zmotno spoznava danes tudi že Lenin, ki bode kmalu od Vas (soc. dem.) spoznan in razglašen za antisoc-

ijalista, kot se je to zgodilo njegovemu nasprotniku in somarksistu Karlu Kautskemu. „Kri za kri“ to je nauk srednjeveških vitežev, a ne znanstvenih socializmov.

Že samo to, da predstavlja socijalizem novo gospodarsko obliko zgovine, mora vsakemu pojasniti, da ne more biti umetno narejen, uresničen nanagloma po upravni poti, temveč da more biti le rezultat skupnega delovanja družabnih razvojnih sil in da ga tudi politična moč lahko le podpira, nikdar pa ne ustvari.

Napredni socijalizem se izraža sledeče: Socijalizem ni le vprašanje moči, temveč tudi vprašanje uprave. Na to kažejo izkustva z vsemi demokratičnimi gospodarskimi formami, posebno izkustva s produktivnimi delavskimi zadrugami. Upravni problem kapitalističnih podjetij je mnogo jednostavnejši in lažji, kakor upravni problem podjetij, bližajočih se socijalističnemu idealu. Na čelu kapitalističnega podjetja stoji lastnik ali ravnatelj z neomejeno dispozicijsko pravico; vse v podjetju delujoče sile so podrejene njegovi moči kot koleščki v uri; podjetnik odgovarja sam za vse svoje odločitve in sam spravi dobiček ali utrpi škodo; nikdo nima pravice mešati se do teh stvari. Tukaj se uprava podjetja osredotoči v eni sami volji, v eni sami osebi. V demokratičnem podjetju pa ne stoji pri parnem kotlu ali pri stružniku le goli nameznik, najeta delavna sila, temveč svojepravni član zavoda, od katerega je voljena uprava podjetja, ki mu je odgovorna in ki stoji pod njegovo kontrolo in kritiko. Tukaj že je uprava nerazmerno kompliciranejša, ker se mora ozirati na nazore, koristi in voljo mnogih enakopravnih društvenikov. Tudi zahteva demokratična gospodarska uprava od uslužbencev mnogo več gospodarskega razgleda, mnogo več samodiscipline in smisla za soodgovornost kot pa kapitalistično podjetje — in to velja ne le za zadružna podjetja, temveč tudi za podjetja, pripadajoča politični demokraciji (državi). F.

(Dalje prih.)

Praktični komunistični poskusi v preteklosti.

Vsak praktični nasvet, in to je tudi nasvet komunistične ureditve človeške družbe, se lahko opira na dva razloga: na izkustvo in na teorijo, to je na znanstveno čisto mišljenje. Vsak prvi stroj novega tipa, prvi parni stroj, prva lokomotiva, prvi dinamo stroj je je nasledek čisto teoretičnega mišljenja; pri nadaljnjem razvoju tipa pa je udeleženo izkustvo in teorija v različni in menjajoči se meri.

Na izkustvo se komunizem ne more sklicevati in se, vsaj po svojih boljših zastopnikih, tudi ne sklicuje. Še nikdar ni obstojala kakšna večja na višjem razvoju stoječa komunistična družabna organizacija; in jasno je, da bi nam dala le izkustva z družabnimi oblikami te vrste lahko ono jasnost, na podlagi katere bi lahko pravilno sklepali v bodočnost. To uvidevajo navadno sicer tudi znanstveno izobraženi komunisti, a vendar najdemo pri manj previdnih in kritičnih zastopnikih komunizma tu in tam slike izkustva prostih komunističnih družabnih tvorb. Ker pa te slike navadno niso preveč

jasne in ne odgovarjajo povsem resnici, kočemo nakratko opisati, v kolikor jih je zabeležila zgodovina, praktične komunistične poizkuse v preteklosti.

Predvsem je res, da žive na najnižji stopnji stoječi rodovi zemlje, takozvani „primitivni lovci“ (n. pr. zamorci južne Afrike. Weddah na Ceylonu, Miukopi na Andamanih, avstralski črnici i. t. d.) v nekakem komunizmu produkcije in razdelbe dobrin. Poznajo sicer zasebno lastnino telesnih okraskov, orožja, domačega gospodarstva in žena, a na lovu se združijo in so dolžni tudi posamezno dobljen lovski plen deliti s svojimi lovskimi tovariši. Ali to so še institucije iz pradavnine narave, ki jih pozna tudi tolpa živalskih lovec in se morajo prištevati skoro še k predčloveškim lastnostim, ki jih je vsilil živim bitjem boj za obstanek. Kot dokazi za uporabljivost ali vsaj možnost komunizma na višji in najvišji dosedaj doseženi stopnji civilizacije so pa tem manj porabljivi, ker žive v zgoraj navedenih rodovih v tem komunizmu le širše rodbinske tvorbe; so to „velerodbine“, sestavljene iz bližnjih sorodnikov, in njihov komunizem dokazuje za višjo ljudsko družbo, ki

jo ne družijo več vez istokrvnosti, ravno tako malo kot dejstvo, da tudi naša „mala“ zakonska družina praviloma živi v komunizmu pridobivanja in navadno tudi razdelbe.

Ruska vaška družba, imenovana „mir“, pa ni komunizem, temveč individualno (posameznično) gospodarstvo na podlagi skupne lastnine polja, torej nekak agrarni socijalizem. To moderno gospodarsko tvorbo, ki je nastala morda na podlagi stare navade, je vsilil ruskemu ljudstvu carizem iz razloga, da bi na ta način ustvaril skupno odgovornost za plačevanje davkov. Vas je morala plačevati svoje davke kot ena celota. Sicer pa izkustva z „mirom“ niso ravno preveč vzbujajoča: z njim v zvezi stoječa perijodična novorazdelitev polja je bila velika ovira za gospodarsko tehnični napredek, ker nikdo ne gnoji in meliorira (izboljšava) polja tam, kjer ni gotov, da bo tudi žel. Razen tega pa se je socijološki zakon, da se moč vedno izrablja, ravno tukaj kar najbrideje uresničil: skoro povsod so stvorili vaški predstojnik, pisar in vaški odruh nekako notranjo zvezo in za drugo, terorizirali in izkoriščevali.

Večkrat se zastopniki komunizma

opirajo na komunistične „države“ v starem veku. Poehlmann je v svoji „Geschichte der sozialen Frage und des Sozialismus in der alten Welt“ (Monakovo 1912.) to snov natančno obdelal; njegove zaključke moramo presojati sicer z vso kritično previdnostjo, ker je odkrit antisocialist in predvsem antikomunist, ki izhaja iz že vnaprej gotove sodbe, da je komunistična oblika osnovno nemogoča. Vendar pa mislim, da njegovih argumentov ne moremo zavreči. Dokazal je z največjo gotovostjo, da so bile vse te komunistične države nekaka vojaška taborišča, v katerih je bil komunizem konzuma in skupno obedovanje naravnost vsiljeno; to dokazujejo tudi naše moderne vojašnice in častniške menze. To velja za Liparo, Sparto in Cuzko, trdnjavo mesto Inkov in Peruancev; tu kakor tam so živeli vojaški plemenitaši po večini v komunizmu konzuma vseh prejemkov, ki so jih donášali izven mesta stanujoči podložniki. V Peru so morali perieki in helotje (tlačanje tedanje dobe) obdelovati skupno državna polja; opraviti imamo torej tu z nekako vrsto komunizma produkcije, medtem ko je bilo v Lacedemonu že

uslužbenca na ulico s pretvezo, da obstoja v Ptujju stanovanjska beda, in da se oddajo stanovanja drugim. Ker grofica živi ločeno od grofa, so ti uslužbenca izročeni njej na milost in nemilost, to tem več, ker, kakor vidimo, razume grofica pridobiti za se tu v poštev prihajajoče gospode. Obče znani ravnatelj Gumpert, nemčur, ki je prišel iz Vurberga, in so za slovo streljali na njega, si je že tudi tukaj pridobil toliko simpatij, da so bedneži streljali v nje-

govo stanovanje. On razume agrarno reformo tako, da oddaja drva in drugo le Nemcem, ako pa pride Slovenec, ne dobi nič. Da ta gospod trobi izključno v grofični rog, je samoobsebi umevno. Na gradu je nastavljenih polno Nemcev in nemčurjev. Kastelan, ker je Čeh, je prestavljen v Gutenhag 4 ure od mesta, akoravno ima bolno ženo in sina v tukajšnji gimnaziji. Graščinski mizar naj gre 2 uri daleč stanovat, ako hoče obdržati še svojo službo pri

graščini. V gradu se nahaja okoli 50 sob, te pa naj služijo izključno grofici s 6 otroci in regimentu njenih strežnic in dvornikov. Med zadnimi se nahaja tudi neki baron, napornega posla gotovo nima, če ima sploh kako delo. Tukaj bi naj poklicana oblast storila kaj, da se pridobi nekaj stanovanj. To vendar ne gre, da ima rodbina sestojča iz 7 oseb, čeprav so „modre“ krvi, 5 graščin z nešteti praznimi sobami, ki so samo za luksuz določene.

Gospodje, ki hodijo tako pogostoma na grad, naj pokličejo grofico ob uradnih urah v svoj urad. Ako se vsak drugi državljani kliče v urade, naj se kličejo tudi ti, ki ne zamudijo ničesar! Tako bi bilo demokratsko v praksi in ne samo na jeziku.

Izdaja konzorcij „Nove Pravde“.
Odgovorni urednik: H. Sever.
Tiska Zvezna tiskarna v Ljubljani.

Prva jugoslov. tovarna za usnje in čevlje

na Bregu pri Ptujju

je pričela z izdelovanjem torbic in drugega galanterijskega blaga iz najfinejšega usnja. V zalogi ima tudi prvovrstne gamaše lastnega izdelka. Naročila se izvršujejo po najnižjih cenah.

Somišljeniki, naročajte in razširjajte „Novo Pravdo“!
Zahtevajte naš list v vsakem javnem lokalu!

Slovenška eskomptna banka

Ljubljana, Šelenburgova ulica števil. 1

Interesna skupnost s hrvatsko eskomptno banko in srbsko banko v Zagrebu. — Izvršuje vse bančne transakcije najkvalitetneje. — Denarne vloge — Nakup in prodaja: efektov deviz, valut — eskompt menic akreditivi — borza.

Brzojavni naslov: „ESKOMPTNA.“ Interurb. telefonsk. števil. 146.

Restavracija v „Narodnem domu“ v Mariboru

HINKO KOSIC

se priporoča za obilen obisk.

Priporočljive tvrdke Sv. Lovrenc na Pohorju:

Alojz Jüger trgovina z mešanim blagom	Feliks Hainschko usnjar
Anton Brezočnik lesna trgovina	Karol Piskni čevljar
Jakob Novak hotelir in lesni trgovec	Julija Sabadi pekarna

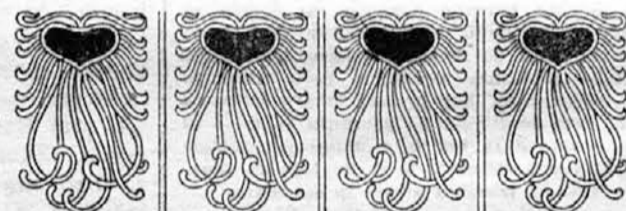
Najcenejši nakup

Cigaretnega papirja in strošnice vseh vrst ter pralnega in toaletnega mila, papirja, kreme in drugega blaga na debelo pri tvrdki

Erker & Certalic,
Ljubljana,
Resljeva cesta 20.
Zahtevajte cenik.

Naročniki ki ste plačali naročnino pa lista ne dobivate, javite to pismeno ali ustmeno upravnistvu, Gradišče števil. 7, Ljubljana.

Jadranska banka

sprejema vloge na hranilne knjižice, žiro- in druge vloge pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema vse bančne posle pod najugodnejšimi pogoji.

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Šibenik, Zadar, Zagreb, Trst, Wien.

Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji tu-in v inozemstvu

Članski prispevki in podpore Narodno-socijalne Zveze.

I. razred. — Članarina 1 k na teden. — Podpore: II. razred. — Članarina 2 k na teden. — Podpore: III. razred. — Članarina 3 k na teden. — Podpore:

Članstvo	nad 1/2 leta	nad 2 leti	nad 3 leta
V boleznih	10 tednov po 20 k	10 tednov po 25 k	10 tednov po 30 k
	—	—	—
V brezposelnosti	nad 1 leto 5 ted. po 40 k	5 tednov po 45 k	6 tednov po 50 k
	—	1 ted. po 25 k	—
Porodnice	—	4 ted. po 20 k	—
Pogrebščine	—	enkrat 150 k	enkrat 200 k

Članstvo	nad 1/2 leta	nad 2 leti	nad 3 leta
V boleznih	10 tednov po 40 k	10 tednov po 45 k	10 tednov po 50 k
	—	3 tedne po 35 k	5 tednov po 40 k
V brezposelnosti	nad 1 leto 5 ted. po 45 k	5 tednov po 55 k	6 tednov po 60 k
	—	5 ted. po 35 k	6 ted. po 45 k
Porodnice	—	4 ted. po 40 k	—
Pogrebščina	—	enkrat 250 k	enkrat 300 k

Članstvo	nad 1/2 leta	nad 2 leti	nad 3 leta
V boleznih	12 tednov po 50 k	10 tednov po 55 k	10 tednov po 60 k
	—	6 tednov po 50 k	10 tednov po 60 k
V brezposelnosti	nad 1 leto 5 ted. po 30 k	10 tednov po 65 k	10 tednov po 70 k
	—	6 tednov po 60 k	4 tedne po 50 k
Porodnica	—	—	—
Pogrebščina	—	enkrat 350 k	enkrat 400 k

NSZ. ima svoje društvene prostore v Narodnem domu v Ljubljani (I. nadstropje, desno). Uradne ure so vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 4. ure do 7. ure zvečer. Ob nedeljah in praznikih od 9. do 11. ure dopoldne. Tam lahko dobi vsakdo vsa nadaljna pojasnila. Za pisma je naslov: „Narodno-socijalna Zveza“ v Ljubljani, Telefon št. 77.